

Beslutningsforslag nr. B 1. Fremsat den 7. oktober 2004 af Jann Sjursen (KD), Bodil Kornbek (KD), Mogens Nørgård Pedersen (KD) og Tove Videbæk (KD)

Forslag til folketingsbeslutning

om obligatorisk tilbud om behandling til ofre for vold i hjemmet og udøvere af vold i hjemmet

Folketinget opfordrer regeringen til i indeværende folketingssamling at fremsætte de nødvendige lovforslag og foretage de nødvendige ændringer af administrative forskrifter m.v. med henblik på at sikre:

- tilbud om konkret hjælp, rådgivning og beskyttelse til ofre for vold i hjemmet efter bortvisning af en af husstandens personer ifølge lov om bortvisning og beføjelse til at meddele tilhold m.v.,
- tilbud om behandling til personer, der er bortvist ifølge lov om bortvisning og beføjelse til at meddele tilhold m.v., og
- flere botilbud til personer, der er bortvist ifølge lov om bortvisning og beføjelse til at meddele tilhold m.v.

Bemærkninger til forslaget

Beslutningsforslaget skal sikre, at vold i hjemmet ikke kun følges op med straf og bortvisning af udøvere af vold i hjemmet, men også med rådgivning, behandling og andre hjælpemuligheder for offer og voldsmand, så de negative konsekvenser af volden bliver minimeret og årsagerne til volden bliver afhjulpet.

Hensigten med beslutningsforslaget er at gennemføre de anbefalinger, som Justitsministeriets Strafferetsplejeudvalg opstillede under forarbejdet til lov om bortvisning og beføjelse til at meddele tilhold m.v., jf. lov nr. 449 af 9. juni 2004 og betænkning 1439/2004 om bortvisning af voldelige og truende personer fra hjemmet m.v. Efter loven er det nu muligt ved bortvisning at forbyde en person over 18 år at opholde sig i sit hjem. Bortvisningen kan suppleres med et tilhold. Efter lovens § 6, stk. 2, skal politiet senest samtidig med bortvisningsafgørelsen underrette kommunen og sende alle relevante oplysninger og dokumenter, der er nødvendige for de sociale myndigheders behandling af sagen, til kommunen.

Der blev imidlertid ikke sat penge af til den rådgivning og behandling og de botilbud, som loven helt klart medfører et øget behov for, og som Justitsministeriets Strafferetsplejeudvalg understregede vigtigheden af. Udvalget understregede i dets betænkning, at bortvisning ville komme til at virke stik imod hensigten, hvis der ikke samtidig blev sikret en social opfølgning med henblik på at løse de underliggende problemer. Udvalget spurgte Socialministeriet, om de nødvendige ressourcer til denne opfølgning var til stede. Ministeriet svarede, at der ikke umiddelbart ville være ressourcer til stede til rådighed for socialforvaltningerne til den indsats, som Strafferetsplejeudvalget anbefaler. Folketingets Socialudvalg indkaldte på grund af tvivl om de sociale hjælpeforanstaltninger socialministeren og justitsministeren i samråd for at få en status for regeringens handlingsplan til bekæmpelse af vold mod kvinder, jf. Socialudvalget alm. del – bilag 416 og 548. Samrådet blev afholdt den 22. april 2004.

Det Nationale Voldsobservatorium, der er nedsat af Kvinderådet og består af en række eksperter på området, har i en pressemeddelelse fra den 17. juni 2004

gjort opmærksom på de seneste negative erfaringer med bortvisning af voldelige personer fra deres hjem. Erfaringerne stammer fra Østrig, der som det første land vedtog en bortvisningslovgivning. Ifølge Det Nationale Voldsobservatorium har man i Østrig opdaget, at det mest sårbare tidspunkt for ofret er tiden efter en bortvisning, hvor chancen for vold og drab er ekstra stor. Det Nationale Voldsobservatorium kritiserer, at den danske lov ikke omfatter et obligatorisk tilbud om professionel hjælp til den voldsramte kvinde, der bliver i sit eget hjem, og at den heller ikke omfatter et obligatorisk tilbud om professionel rådgivning (behandling) til den voldelige mand.

Justitsministeren tilkendegav i forbindelse med behandlingen af lovforslaget om bortvisning, at regeringen ønskede en fortsættelse og udbredelse af metodeudviklingsprojektet »Dialog mod vold«, som er et forsøg med frivillig behandling af voldelige mænd. »Dialog mod vold« er imidlertid finansieret af satspuljemidler, og der er behov for en mere fast forankring at indsatsen end den, der kan ydes via satspuljen fra år til år. Samtidig har det vist sig, at det ikke er alle mænd, der gennemfører behandlingen, idet den er baseret på frivillighed. Direktør Per Hensen fra Askovgården, som står for behandlingstilbuddet »Dialog mod vold«, foreslår i Kristeligt Dagblad den 23. april 2004 tvungen behandling af voldelige mænd, f.eks. som vilkår i en betinget dom. Det fremgår af artiklen »Voldelige mænd kan tvinges i terapi«, hvor Per Hensen udtaler, at der er gode erfaringer med tvungen behandling af voldelige mænd i bl.a. Canada, USA og Israel.

Den voldsramte kan have behov for beskyttelse ud over bortvisning af og tilhold til udøveren af volden. Det kan f.eks. være en overfaldsalarm. Der vil også være behov for en aktiv og hurtig henvendelse fra de sociale myndigheder med henblik på at afhjælpe de helt akutte såvel som de langsigtede behov. Det kan være rådgivning, hvis der er børn i familien, rådgivning og tilbud om psykologhjælp, henvisning til krisecenter, hjælp til betaling af husleje m.m. Den bortviste har behov for et nyt sted at bo, f.eks. et botilbud af midlertidig karakter. De individuelle årsager til vol-

den bør findes og problemerne søges løst med f.eks. tilbud om alkoholbehandling, psykologbehandling m.v., som bør gives samtidig med eller straks efter bortvisningen. En mulighed for at sikre, at kommunerne reelt prioriterer opfølgning i forhold til offer og voldsudøver, er at præcisere kommunernes og andres pligt til at give de voldsramte, deres børn og de voldsudøvende et tilfredsstillende tilbud om hjælp.

Der er ikke taget nye initiativer med henblik på at sikre, at kommunerne følger op på bortvisning hurtigt og effektivt med adækvate tilbud til såvel voldsoffer som voldsudøver med henblik på at afhjælpe årsagerne til volden og de behov, der opstår som følge af en bortvisning. Der er heller ikke fra centralt hold taget initiativ til en forbedring af koordinationen og samarbejdet mellem myndigheder og organisationer med henblik på at yde en helhedsorienteret, hurtig og professionel indsats over for både offeret og den bortviste, hvilket der efter forslagsstillerne bør rettes op på.

Anbefalingerne i Strafferetsplejeudvalgets betænkning

Justitsministeriets Strafferetsplejeudvalg beskriver i den betænkning, der gik forud for lovforslaget, kapitel 4, afsnit 14, de sociale og behandlingsmæssige tiltag m.v., som bortvisning vil kræve for ikke at virke stik imod hensigten:

»De overgreb, som efter udvalgets forslag kan føre til bortvisning, vil i almindelighed være udtryk for alvorlige sociale problemer, samlivsproblemer eller problemer med alkohol- eller stofmisbrug. I forbindelse med bortvisning vil der derfor hyppigt være behov for at sætte ind med særlig social støtte over for den ene eller begge parter.

Den obligatoriske underretningsordning, som udvalget har foreslået ovenfor i afsnit 11, skal sikre, at de sociale myndigheder er opmærksom på den socialt belastede situation, som en bortvisning afspejler, og at der hos de sociale myndigheder hurtigt dannes et overblik over problemernes karakter og omfang. Det foreslås, at politimesteren senest samtidig med en afgørelse om bortvisning skal underrette det sociale udvalg om sagen.

De sociale myndigheder bør samtidig med underretningen fra politiet modtage kopi af relevante sagsakter. Dette bør også gælde elektronisk lagrede data. Oplysningerne bør meddeles uden krav om samtykke fra de involverede personer.

Der bør både hos politiet og de sociale myndigheder udpeges en kontaktperson for den forurettede, som den pågældende kan kontakte med eventuelle spørgsmål. Det samme bør gælde for den, der bortvises.

Det vil være af meget væsentlig betydning, at de sociale myndigheder hurtigt etablerer kontakt til parterne med henblik på en tidlig vurdering af, hvorledes problemerne kan løses, og at der hurtigt skaffes grundlag for, at parterne, navnlig den forurettede, kan træffe deres valg, samt at der herefter iværksættes de nødvendige hjælpeforanstaltninger.

Disse foranstaltninger bør omfatte en indledende rådgivning om mulighederne for hjælp.

For den forurettede vil der navnlig kunne være behov for økonomisk hjælp, i det omfang forsørgelse fra den bortviste umiddelbart kan ventes at ophøre. Særlige problemer kan opstå, hvor en lejlighed står i den bortvistes navn og der er tale om samboende, hvis samliv har varet i mindre end 2 år.

Der vil endvidere kunne være behov for rådgivning og henvisning til rådgivning om separation og skilsmisse, bidrag m.v., jf. også afsnit 15 nedenfor.

For den bortviste vil der navnlig kunne være behov for hjælp til at skaffe en – eventuelt midlertidig – bolig. Hvis andre løsninger ikke er mulige, kan det blive nødvendigt med ophold på forsorgshjem, jf. den sociale servicelovs § 94.

Herudover kan den pågældende navnlig have behov for andre sociale foranstaltninger, f.eks. i form af behandling for et eventuelt alkohol- eller stofmisbrug. Om støtte til mænd, der har udøvet vold, henvises til bilag 3.

Formålet med hjælpeforanstaltninger må være, at der så hurtigt som muligt iværksættes tiltag med henblik på en varig løsning, hvad enten den sigter mod et varigt brud eller en genoptagelse af samlivsforholdet. I begge tilfælde handler det om at komme frem til en situation, hvor bortvisningen ikke længere er nødvendig. Ved det varige brud må ikke mindst boligforholdene afklares. Ved forsøg på genoptagelse af samlivet må det navnlig gennem behandling for misbrug eller lignende sikres, at der er et forsvarligt grundlag herfor.

De nødvendige tiltag vil kunne involvere flere forskellige aktører, herunder gennem retshjælp og fri proces. Efter udvalgets opfattelse er det imidlertid væsentligt, at de sociale myndigheder i almindelighed kan fremstå som en aktiv og koordinerende instans i bestræbelserne på at tilvejebringe grundlaget for bortvisningens ophævelse.

Socialministeriet har over for udvalget oplyst, at der ikke umiddelbart er ressourcer til rådighed for socialforvaltningerne til den indsats, som er beskrevet ovenfor. Det drejer sig bl.a. om personale, der er udannet til disse særlige opgaver. Der kan endvidere blive tale om kapacitetsproblemer, f.eks. med hensyn til forsorgshjem. Hertil kommer f.eks. de problemer,

der er omtalt ovenfor med hensyn til at foretage huslejebetaling efter en bortvisning.

En nærmere regulering af disse forhold ligger uden for udvalgets opgave. Udvalget finder dog anledning til at understrege vigtigheden af, at de sociale problemer i tilknytning til bortvisning løses. Skabes der ikke det nødvendige grundlag herfor, herunder navnlig for, at de sociale myndigheder kan spille en aktiv rolle i løsning af de underliggende problemer, vil det kunne modvirke formålet med bortvisningsordningen. Udvalget anbefaler derfor, at der samtidig med gennemførelse af udvalgets forslag iværksættes de nødvendige tiltag på det sociale område« (side 126 ff.).

Tilbud om konkret hjælp, rådgivning og beskyttelse til ofre

Kvinder, der bliver udsat for vold i hjemmet, kan tage ophold på et kvindekrisecenter – uanset om manden bliver bortvist fra hjemmet efter de nye regler. Der kan udstedes et tilhold til den voldelige, og offeret kan få udleveret en overfaldsalarm. Forslagsstillerne mener, at en bortvisning bør følges op med tilbud om en overfaldsalarm.

Forsøgsprojektet »Dialog mod vold« i København yder også behandling til kvindelige ofre for vold i hjemmet. Hjælpen ydes i tilknytning til behandlingen af den voldelige mand.

Mødrehjælpen har i begyndelsen af 2004 lavet en partnerskabsaftale med politiet i Rødovre/Hvidovre og på Frederiksberg og de tilhørende kommuner for at forbedre tilbuddene for voldsramte kvinder og deres familier. Aftalen går på, at politiet og kommunen hjælper den voldsramte kvinde med at rette henvendelse til Mødrehjælpens rådgivning. De tre parter forpligter sig til gensidigt at informere hinanden og bruge hinandens tilbud. Hanne Lilholt Behrens fra VFC Socialt Udsatte påviser i rapporten »Undersøgelse af kapaciteten på krisecentre« fra 2004, at der bl.a. er behov for lokale modtage- og rådgivningscentre, hvor man akut og ambulantly kan henvende sig, evt. anonymt, og få hjælp og støtte som f.eks. psykologsamtaler m.v. Hun understreger også, at der er behov for andre tiltag for den store gruppe af kvinder, der enten fravælger krisecenteret, eller som skam, skyld og angst forhindrer i at kontakte egen læge eller socialforvaltning. (side 52).

Obligatorisk tilbud om behandling til bortviste voldsudøvere og flere botilbud

Hvis bortvisningsloven skal virke efter intentionen, er det afgørende, at den bortviste voldelige person ikke lades i stikken. Årsagerne til volden skal under-

søges og behandles, og der skal gives den bortviste et sted at bo i bortvisningsperioden.

Behandling af den bortviste voldelige person bør efter forslagsstillernes opfattelse som udgangspunkt være frivillig, medmindre personen bliver kendt skyldig i en af de overtrædelser, som personen i første omgang blev bortvist for på baggrund af en begrundet mistanke, jf. bortvisningslovens § 2, nr. 1. Tvungen behandling i tilknytning til en bortvisning ville være ensbetydende med, at man idømmer personen en sanktion på baggrund af en begrundet mistanke og i øvrigt uden dom. De foreløbige erfaringer fra Askovgårdens forsøgsprojekt »Dialog mod vold« tyder på, at et frivilligt tilbud langfra er nok til at løse problemerne. Hertil kommer internationale erfaringer fra Israel, USA og Canada, som viser, at tvungen behandling virker.

Justitsministeren oplyste i forbindelse med behandlingen af lovforslaget om bortvisning følgende om mulighederne for behandlingstilbud til mænd, som er bortvist fra hjemmet:

»Justitsministeriet har til brug for besvarelsen indhentet en udtalelse fra Socialministeriet, der har oplyst, at voldsudøvende mænd ligesom resten af familien kan søge (anonym) gratis rådgivning hos kommunen. Der findes ikke i dag et landsdækkende behandlingstilbud, der specifikt er rettet mod behandling af voldelige mænd. Regeringen har imidlertid iværksat projektet »Dialog mod vold«, der er et projekt om behandlingstilbud til voldelige mænd og deres familier. Projektet er en del af regeringens handlingsplan til bekæmpelse af vold mod kvinder og er i 2004 finansieret af satspuljemidler. Det samlede projekt »Dialog mod vold« har til formål at udvikle en helhedsorienteret indsats mod vold i familien. I denne sammenhæng dækker begrebet vold i familien over den fysiske, psykiske, seksuelle eller latente vold mellem nuværende eller tidligere partnere samt eftervirkninger af eller vold mod kvindens eventuelle børn.

Metodeudviklingsprojektet »Dialog mod vold« gennemføres i dag som et forsøgsprojekt i Københavnsområdet. Under forudsætning af fornøden bevilning vil projektet »Dialog mod vold« pr. 1. januar 2005 blive gjort landsdækkende. Det er hensigten, at der skal oprettes projektorganisationer i Århus og Odense, som skal klare behandlingen uden for Sjælland. Samtidig skal der etableres netværk med amter og kommuner, som vil kunne henvise til de tre landsdækkende tilbud. Endelig skal der ske en træning af medarbejdere i amter og kommuner, der skal kunne tage de første akutte og motiverende samtaler samt henvise til de landsdækkende tilbud. Der sker allerede

træning af medarbejdere i 3 amter (Roskilde, Ribe og Århus) som en del af Socialministeriets projekt »Vold i familien«. Spørgsmålet om at gøre projektet »Dialog mod vold« landsdækkende vil blive rejst i forbindelse med forhandlingerne om satspuljen for 2005. Herudover findes der visse regionale behandlingstilbud til voldelige eller truende mænd. Hos manderådgivningen i Ålborg kan bortviste mænd således få målrettet hjælp gennem anonyme, personlige samtaler. Endvidere har Roskilde Amt besluttet at etablere et frivilligt behandlingstilbud til voldsudøvendende mænd i Roskilde. Tilbuddet organiseres som en underafdeling af Roskilde Kvindekrisecenter. Der lægges i tilbuddet vægt på, at de voldelige mænd selv henvender sig med deres problem. De forskellige offentlige instanser inden for amtet vil således kunne oplyse om og henvise den enkelte mand til tilbuddet.« (L 218, folketingsåret 2003-2004, bilag 10).

Der er ikke oprettet særlige botilbud til voldelige mænd (eller kvinder) i tilknytning til bortvisningslovgivningen. Justitsministeriet vurderer i høringsnotatet til lovforslaget om bortvisning, at »lovforslaget skønnes at mindske behovet for, at den enkelte kvinde søger ophold på et kvindekrisecenter. På den baggrund må der antages at være mulighed for en omfordeling af ressourcerne til fordel for flere pladser til de bortviste personer, herunder voldelige mænd.« (L 218, folketingsåret 2003-2004, bilag 1, side 7). Der er dog ikke iværksat tiltag, der kan sikre de bortviste et botilbud i forbindelse med bortvisningen.

Nordiske erfaringer

De svenske og de norske regler om bortvisning er beskrevet i bemærkningerne til lovforslaget om bortvisning og beføjelse til at meddele tilhold m.v. (L 218, folketingsåret 2003-2004).

I *Sverige* har ligestillingsministeren den 20. april i år nedsat en tværministeriel arbejdsgruppe om mænds vold mod kvinder. Det sker på baggrund af en rapport

fra Amnesty¹, der viser at mange svenske kvinder, der er blevet mishandlet, bliver ladet alene uden støtte fra samfundet. Den svenske socialstyrelse har i en undersøgelse fra februar 2004 fundet ud af, at arbejdet med voldsramte er blevet styrket via en lovændring² i 2001, der præciserede kommunernes ansvar for volds ofre. Undersøgelsen viste dog også, at kendskab til loven trods alt er for lille.

I Norge har regeringen sidst i juni dette år offentliggjort en ny 3-årig handlingsplan om vold i nære relationer³. Planen prøver bl.a. at tage højde for det problem, at mange voldsudsatte oplever, at de bliver til kastebolde mellem forskellige hjælpere og tilbud i systemet. Man vil bl.a. videreudvikle den nuværende ordning med familievoldskoordinatorer i alle landets politikredse, som samarbejder med de sociale myndigheder.

Økonomiske konsekvenser

Det er vanskeligt at vurdere de økonomiske konsekvenser af beslutningsforslaget, da der ikke er taget stilling til den konkrete udmøntning af de tre punkter i forslaget. Der må påregnes en ikke ubetydelig ekstraudgift til kommunernes og amternes indsats for ofre og bortviste. Det gælder en indsats ud over den eksisterende med hensyn til konkret hjælp, rådgivning, behandlings- og botilbud. Herudover skal der afsættes midler til forbedret samarbejde og koordinering mellem kommuner, amter, politi, krisecenter m.v. Der må også påregnes en ekstraudgift til overfaldsalarmer til de ofre, der ellers sidder ubeskyttede tilbage i deres hjem efter en bortvisning af voldsudøveren. Det er endnu for tidligt at vurdere, hvor mange der vil blive bortvist som følge af den nye lovgivning, og de økonomiske konsekvenser af dette beslutningsforslag vil i høj grad afhænge af antallet af bortvisninger. Forslagsstillerne skønner, at en gennemførelse af de initiativer, der opstilles i beslutningsforslaget, vil koste ca. 30 mio. kr.

¹ Mäns våld mot kvinnor i nära relationer. 2004. Amnesty Sverige

² 5 kap. 11 § SoL – en uppföljning av socialtjänstens arbete. Socialstyrelsen Sverige

³ Vold i nære relasjoner : handlingsplan : 2004-2007. Justis- og Politidepartementet Norge

Skriftlig fremsættelse

Jann Sjursen (KD):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om obligatorisk tilbud om behandling til ofre for vold i hjemmet og udøvere af vold i hjemmet.

(Beslutningsforslag nr. B 1).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.